

Asia: VN/9885/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyvistä muutoksista oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön

Tietosuojalakiin ehdotettavat muutokset

Kommenttinne koskien tietosuojalain 4 §:n ehdotettavia muutoksia (henkilötietojen käsittely yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai julkisen vallan käyttämiseksi):

Helsingin kaupunki kannattaa tietosuojalain 4 §:n täsmentämistä. Tietosuojalain 4.1 §:n 2 kohta on koettu haastavaksi soveltaa käytännössä, sillä säännöksen nykyiset perustelut ovat epäselviä (viittaus lain 3.2 §:ään) ja hyvin suppeita tuoden esille vain yhden tyyppitapauksen mahdollisesta tilanteesta, jossa säännöksen soveltaminen tulisi kyseeseen ("viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtävä"). Kuten säännöksen nykyisistä perusteluista käy ilmi, ei kansallisessa toimeenpanossa ole toistaiseksi käytetty EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (2016/679, "tietosuoja-asetus") 6 artiklan 4 kohdan suomaa kansallista liikkumavaraa: määrittää ja täsmentää ne tehtävät ja tarkoitukset, joiden osalta tietojen jatkokäyttö olisi yhteensopivaa ja laillista.

Yleistä etua koskevan käsittelyperusteen eroa lakisääteisen velvoitteen ja oikeutetun edun käsittelyperusteisiin nähden ei toistaiseksi ole kyetty riittävässä määrin viranomais- tai oikeuskäytännössä selkiyttämään, vaikka käsittelyperusteista vallitsee laajasti oikeudellista epävarmuutta. Suomen tietosuojaviranomainen on pitkään suhtautunut pidättyvästi kansallisten tulkintakannanottojen julkaisuun tietosuoja-asetuksen kontekstissa ja tulkintaa tukevaa oikeuskäytäntöäkin on alkanut vasta hiljattain muotoutua (KHO:2025:29).

Oikeutetun edun käsittelyperusteen valintaa julkisen sektorin kontekstissa hankaloittaa 4.1 §:n 2 kohdan perusteluiden niukkuus. Perusteluissa on käytännössä toistettu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa mainittu ("ei kuitenkaan sovelleta tietojenkäsittelyyn, jota viranomaiset suorittavat tehtäviensä yhteydessä") ja tulkintaa on hankaloittanut myös tietosuoja-asetuksen toimeenpanon muu taustamateriaali, jossa tulkinta on tätäkin tiukempi (Oikeusministeriön täytäntöönpanotyöryhmän eli nk. TATTI-työryhmän mietintö 35/2017, "rekisterinpitäjän oikeutettu etu voi toimia julkisen sektorin suorittaman käsittelyn oikeusperusteena."). Tästä on näin ollen saattanut syntyä käsitys, ettei käsittelyperuste soveltuisi lainkaan julkisen sektorin kontekstiin, mikä näyttäisi olevan ristiriidassa myöhemmin Euroopan tietosuojaneuvoston käsittelyperustetta koskevaan suositukseen (1/2024) ja muiden EU-maiden tietosuojavaltuutettujen, muun muassa Ranskan tietosuojaviranomaisen antamaan ohjeistukseen (ks. Comment choisir la base légale d'un

traitement ? Cas pratiques avec certains traitements mis en œuvre par la CNIL | CNIL) nähden. Julkisen sektorin toiminnan kannalta olisi myös tarpeellista, että lainsäätäjä ottaisi kantaa oikeutetun edun käytön soveltuvuuteen kuntakonsernin sisäisissä siirroissa ja luovutuksissa.

Kaupunki katsoo, että yleistä etua koskevan käsittelyperusteen soveltuvuudesta tulisi säätää riittävän tarkkarajaisesti ja täsmällisesti soveltamisongelmien välttämiseksi. Käsittelyperusteiden valintaa julkisen sektorin kontekstissa tulisi helpottaa ottamalla tietosuojalain perusteluissa nykyistä täsmällisemmin kantaa niihin käytännön tilanteisiin, joihin kunkin käsittelyperuste tyypillisesti soveltuu. Yleisen edun käsittelyperusteen soveltuvuuden voisi kuntakontekstissa kytkeä niihin käsittelytoimiin, joiden osalta kyse olisi kunnan itselleen yleisen toimialansa puitteissa ottamista tehtävistä.

Helsingin kaupunki pitää tärkeänä toiminnan digitalisaation edistämistä, johon myös valtionhallinnon suunnalta vahvasti kannustetaan. Julkisen sektorin digitalisaatiota edistäisi, jos lainsäätäjä käyttäisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdan suomaa kansallista liikkumavaraa ja tarkemmin säätäisi yleistä etua koskevan käsittelyperusteen osalta mitkä käyttötarkoitukset se katsoisi alkuperäisen tarkoituksen kanssa lähtökohtaisesti yhteensopiviksi. Tilanne on tältä osin tällä hetkellä epätydyttävä muun muassa palveluprosessien automatisoinnin, IT-järjestelmien toimintavarmuuden takaamisen sekä palvelujen kehittämisen osalta, joka voi hidastaa digitaalisten palvelujen käyttöönottoa ja sujuvampia asiakasprosesseja julkisella sektorilla.

Mitä julkiseen hallintotehtävään tulee, on voimassa olevan lain sanamuodon perusteella ollut epäselvää, onko henkilötietojen käsittely viranomaiselle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi tarkoituksellisesti suljettu pois kansallisen sääntelyliikkumavaran perusteella tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan perustuvassa käsittelyssä. Kaupunki kannattaa ehdotettua sanamuotoa, mikä vastaisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan kirjausta.

Kaupunki kannattaa sitä, että myös yhteisöt, säätiöt ja yksityiset henkilöt voisivat käsitellä henkilötietoja tietosuojalain 4 §:n perusteella niiden hoitaessa lailla tai lain nojalla annettua julkista hallintotehtävää. Helsingin kaupunkikonserniin kuuluu 76 tytäryhteisöä, joista kahdeksan toimii markkinaehtoisesti. Yhteisömuodolla pyritään takaamaan toiminnan hallinnoinnin ketteryys sekä toiminnallinen ja taloudellinen läpinäkyvyys, mutta yhteisöjen toimintaan ei usein liity varsinaista yleisen edun mukaista tarkoitusta.

Julkista hallintotehtävää ei voimassa olevassa lainsäädännössä ole määritelty ja se tulisi lainsäädännössä määritellä ehdotettua uutta tietosuojalain 4.2 §:ää täsmällisemmin. Säännökset ehdotetut perustelut, jossa toistetaan nykyinen, lähinnä perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä muotoutunut julkisen hallintotehtävän arviointimenetelmä on käytännön toimijoiden kannalta epäkäytännöllinen. Lain soveltajien oikeusturvan ja asiakkaiden henkilötietojen suojan kannalta olisi tärkeää, että julkisia hallintotehtäviä sisältävät tehtävät olisivat yksiselitteisesti arvioitavissa eikä tehtävän luonteen määrittely jäisi oikeuskäytännön varaan. Tietosuojalakiin tulisi siten sisällyttää yksiselitteinen julkisen hallintotehtävän määritelmä tai laissa tulisi määrittää ainakin esimerkinomaisesti ne julkiset hallintotehtävät, joihin lakia sovelletaan.

Kommenttinne koskien tietosuojalain 6 §:n ehdotettavia muutoksia (erityisiin henkilötietoryhmiin ja rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvä käsittely):

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi tietosuojalain 6.1 §:n 2 kohtaa on tarkoitus muuttaa siten, että henkilötietojen käsittelyn tulisi olla välttämätöntä välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetyn tärkeää yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi. Kaupunki katsoo, että ehdotettu muutos

rajoittaisi viranomaisen mahdollisuutta käsitellä erityisiä henkilötietoja verrattuna voimassa olevaan lainsäädäntöön, kun tietojen käsittely liittyy laissa säädettyyn tehtävään, mutta tietojen käsittelystä ei nimenomaisesti säädetä laissa. Kaupunki katsoo, että sääntelyssä olisi hyvä säilyttää voimassa olevan lainsäädännön hieman laajempi viranomaisen harkintavalta.

Kommenttinne koskien tietosuojalain 7 §:n ehdotettavia muutoksia (rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvä käsittely):

Helsingin kaupungilla ei ole lausuttavaa.

Kommenttinne sertifiointielimien akkreditointia koskevista muutosehdotuksista:

Helsingin kaupungilla ei ole lausuttavaa.

Yleiset kommentit:

Kaupunki toteaa, että henkilötietojen käsittelyä sosiaali- ja terveydenhuollossa täsmennetään ja täydennetään kansallisesti tietosuoja-asetuksen sääntelyliikkumavaran nojalla säädetyllä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetulla lailla. Näin ollen ehdotetut tietosuojalain muutokset eivät kaupungin näkemyksen mukaan merkittävästi vaikuttaisi sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalla tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn.

Muun oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön ehdotettavat muutokset:

Kommenttinne teknisiä rajapintoja ja katseluyhteyksiä koskevien säännösten päivittämisestä:

Helsingin kaupungilla ei ole lausuttavaa.

Kommenttinne yrityskiinnityslakia koskevista muutoksista:

Helsingin kaupungilla ei ole lausuttavaa.

Yleiset kommentit:

Helsingin kaupungilla ei ole lausuttavaa.

Muut kommentit:

Yleiset kommentit:

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi todetaan, että tietosuojalakiin ja muun oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön esitetyt muutokset saattavat aiheuttaa hallinnonalan viranomaisille ja julkisia hallintotehtäviä hoitaville organisaatioille vähäisiä hallinnollisia kuluja. Lisäksi tietosuojalain 4 §:ään ehdotettavien muutosten arvioidaan parantavan myös viranomaisten ja julkista hallintotehtäviä hoitavien yksityisten tahojen oikeusvarmuutta.

Kaupunki katsoo, että esitetyillä muutoksilla voi olla yksityisyyden suojaa parantavia vaikutuksia sekä antavan viranomaiselle nykyistä enemmän toimintamahdollisuuksia, eikä se tunnista poikkeavuuksia organisaatioturvallisuuteen voimassa olevaan lainsäädäntöön liittyen.

Toisaalta kaupunki kehottaa huomioimaan esitysten tarkennuksia koskevat huomiot. Muutoin riskinä voi olla, että tulkintaepäselvyydet entisestään lisääntyvät. Kaupunki myös katsoo, että

esitettyjen muutosten vaikutuksia niistä aiheutuviin hallinnollisiin kustannuksiin tulisi arvioida esitettyä täsmällisemmin.

Salminen Kaarina
Helsingin kaupunki - Kansliapäällikkö 6.10.2025